

De Nieuwe Parochie

Oog en oor strelen

Netwerkdag 2011: Ont-moeten omdat het vrij-willig is

Met ruim 150 deelnemers vond op zaterdag 22 oktober in Oisterwijk de Netwerkdag voor Nieuwe Parochies plaats. Door lezingen van hulpbisschop Mutsaerts, pastoor René Wilmink en procesbegeleider Bart Jansen werd duidelijk dat de ietwat cryptische titel 'Ont-moeten omdat het vrij-willig is' een prima kapstok bleek voor theologie, psychologie en de dagelijkse praktijk van de vrijwilligers. Met momenten van gebed en tien workshops was het een dag van stevige inhoud en waardevolle ontmoetingen. Dit katern blikt terug op een dag die 'smaakt naar meer'.

Dit katern staat ook stil bij 'muziek in de Nieuwe Parochies'. Esther Sijp van de Nationale Sint-Gregoriusvereniging gaat in op de kansen die fusieprocessen bieden bij het ontwikkelen van beleid op het gebied van liturgische kerkmuziek.

Vrijwilligers maken het geloof waar

n zijn lezing tegenover een goed gevulde aula van het 2College, ging hulpbisschop Mutsaerts in op cijfers van het CBS en het perspectief dat daaruit voortvloeit voor de Kerk. Het gaat er niet op vooruit erkent hij. “U als vrijwilligers zijn een zegen voor de kerk. Een baken in een zee van gesomber over de kerk.”

Enige relativering ten aanzien van de CBS-cijfers is gepast en bij alle alarmistische verhalen over de leegloop van de kerken denkt Mutsaerts aan het verhaal van de storm op het meer uit het Marcusevangelie: “Het schip dreigt te vergaan in de storm op zee terwijl Jezus slaapt. “Heer, deert het u niet dat we dreigen te vergaan?”, zo schreeuwde een van de leerlingen in paniek. “Heer, redt ons!” Een statisticus zou Jezus op een heel ander manier gewekt hebben vervolgt Mutsaerts. Die zou gezegd hebben: “Heer, er leven in dit land ongeveer één miljoen mensen, voornamelijk Joden. En dan nog een boel Grieken, Arabieren, Romeinen, Samaritanen en al wat niet meer. Volgens de laatste representatieve streekproef van het CBS is het totaal aantal christenen twaalf. En die zitten allemaal op deze krakkemikkige boot die nog bezig is te verzuipen ook.” Jezus lag letterlijk te slapen. Hij maakte zich nergens druk om. Ja, Hij maakte zich wel ergens druk om. Niet om de storm, maar om het gebrek aan geloof van zijn leerlingen. “Hoezo ben je bang? Ik ben toch bij je.” “Mensen die tot geloof komen, doen dat veelal niet op basis van argumentatie, maar nadat zij geraakt zijn. Het geloof heeft met willen te maken, met emo-

tie, ontroerd zijn, maar uiteindelijk ook met het verstand.” De bisschop zegt het stellig: “geloven is niet een kwestie van wensdenken, niet een doekje voor het bloeden, maar in de allereerste plaats een kwestie van: ‘is het waar?!’ Geloven is een intellectuele uitdaging. Niet dat het geloof alleen is weggelegd voor intellectuelen. Een kind kan in zijn onbevangenheid dichterbij de waarheid komen dan de intellectueel die zich ernstig gehinderd ziet door allerlei vooroordelen. Feit blijft dat het geloof staat of valt bij de juistheid van de beweringen.”

Met verwijzing naar het verhaal van de barmhartige Samaritaan legt mgr. Mutsaerts uit: “Vrijwilliger zijn, komt neer op het vervullen van een taak om het geloof waar te maken. De wil van God is geen kwestie van raadselachtige theorieën en filosofieën, maar te doen wat voor de hand ligt, dingen waarvan je eigenlijk allang weet dat het goed is om te doen. Maak gewoon werk van je geloof. Dat werkt; dat werkt aanstekelijk. En het is hard nodig in een wereld die verhardt.” Vrijwilligers doen volgens hem goed en dankbaar werk en dat waardeert hij.

Eigen wil of Gods wil?

Procesbegeleider Bart Jansen koos in zijn lezing een psychologische benadering om het thema 'ont-moeten omdat het vrij-willig is' te duiden. Aspecten als bewustzijn, waarneming, motivatie en gedrag werden in en met de zaal gedemonstreerd. “Onze houding is vaak ‘ik heb gelijk, zo is het,’ legt Jansen zijn publiek uit als hij het onderwerp van fusies aansnijdt. “Dan zijn we geneigd te denken in termen van winnen en verliezen. Daarbij kijken we allemaal door een eigen bril waarmee we de ander beoordelen. Het is maar de vraag of we de ander daarmee recht doen.”

Ten aanzien van de motivatie waarschuwt hij op de ‘dubbele bodem’ van de vrije wil: “wil ik mijn eigen wil of Gods wil nastreven?” Om Christus na te volgen wijst Jansen op voorbeelden van Maria en Jezus zelf. “Als we ons bewust zijn van de oorsprong van ons gedrag, wordt de realiteit beter zichtbaar en krijgt het perspectief. Ten aanzien van de Nieuwe Parochies stelt hij dan ook voor Christus tegenwoordig te stellen en de sacramenten te vieren. “Christus navolgen betekent Zijn wil te doen,” besluit Jansen. “Dat houdt in dat we onze roeping volgen en ons kruis op ons nemen.

Workshops

In de tien workshops werden een aantal thema's rond de vorming van Nieuwe Parochies concreet.

In de workshop ‘Een bestuur (be)stuurt’ verkenden de deelnemers samen de (on)mogelijkheden van het besturen van een Nieuwe Parochie. Samen met procesbegeleider Co Broekhuizen gingen zij in op de fundamentele taak van de parochie en de rol die een bestuur daarin speelt. De fasen van het fusieproces werden doorgesproken evenals de manier van werken van het bestuur als de Nieuwe Parochie eenmaal gevormd is. “Er was gelegenheid voor vragen tussendoor en mensen brachten hun eigen ervaringen in,” vertelt Broekhuizen. “Dat gaf veel herkenning en bemoediging.” Marie-Jeanne Zuidervaart hield een workshop voor parochievrijwilligers: “Nadenken over de vrijwilligers in de parochie is de basis voor alles wat er gebeuren kan in de vrijwilligerszorg.” Zeker in de dynamiek van parochiefusies moet je vrijwilligers volgens haar nooit laten zwemmen: “De vrijwilligerszorg vraagt veel tijd en prioriteit van pastorale team en het bestuur.” In haar workshop kwamen 5 B's als kapstok aan de orde: binnenhalen, begeleiden, belonen, behouden (voorwaardenscheppend) en (goed)beëindigen.

In de workshop Communicatie werd aan de hand van een communicatiemodel een aantal voorbeelden uit de parochies behandeld en gingen de dertig deelnemers in deelgroepjes aan de slag met een stappenplan voor communicatie rond een door henzelf gekozen mijlpaal in het fusieproces. “We hebben op een heel andere manier naar communicatie leren kijken”, was een van de reacties aan het einde van de workshop

VERVOLG

Op basis van de ontvangen reacties kijkt het bisdom terug op een geslaagde netwerkdag die naar meer smaakt. De inschatting is dat met de dag in een behoefte van toerusting en uitwisseling voorzien is. In welke vorm manier de netwerkdag vervolg zal krijgen, wordt momenteel onderzocht. Het Bisdomblad houdt u op de hoogte.

“Je inzetten voor een parochie, is je inzetten voor een bijzondere instelling”, aldus dagvoorzitter pastoor René Wilink, “Het is geen staatsdienst, vereniging of bedrijf, geen betaalde baan, maar ten diepste een uitnodiging van Degene die het hart van de parochie vormt: Christus”. Er is veel werk te doen in de parochies en gebed. “Ora et labora, het gebed komt als eerste.”

MUZIEK IN DE NIEUWE PAROCHIES

Het samenvoegingsproces van parochies biedt kansen om de liturgische muziek een kwaliteitsimpuls te geven. Liturgie dient aantrekkelijk, wervend en verzamelend zijn. Dat is de insteek van de Nederlandse Sint-Gregoriusvereniging (NSGV) in het Bisdom van 's-Hertogenbosch. Volgens consulent Esther Sijp is het nodig dat parochies die gaan fuseren een toekomstvisie voor kerkmuziek ontwikkelen. De recent verschenen notitie van de vereniging gaat in op de mogelijkheden.

Het accent van de parochiefusies ligt volgens Esther Sijp in eerste instantie vooral op het bestuurlijke vlak: "Het zijn natuurlijk de kerkbesturen die als eerste bij elkaar komen. Maar de Kerk draait en drijft op het vieren van de liturgie." Onbedoeld lijkt het zo dat pastoraat -en daarmee de liturgie- op de tweede plaats komt volgens Sijp. Om te voorkomen dat men pas nadenkt over de liturgische muziek aan het einde van het fusieproces, verleent de NSGV graag assistentie bij de verkennende gesprekken en informatiebijeenkomsten.

In haar notitie zet de NSGV zeven uitgangspunten uiteen voor gezamenlijk ontwikkeld beleid op liturgische kerkmuziek.

1. LITURGISCHE MUZIEK IS ZELF LITURGIE.

In vroeger dagen werd de mis gezongen tijdens de plechtige liturgie, nu zingen we de liturgie. De repertoirekeuze is afhankelijk van de betreffende (feest)dag. Alle gezangen vormen een integrerend deel van de liturgie. De afwisseling tussen gesproken gedeelten en (samen)zang, en de bijdragen van de verschillende functionarissen priester/voorganger, lector, cantor/koor, organist, acolieten, de gemeenschap verlevendigen en intensiveren de viering.

2. GOD LOF BRENGEN

Door samen te zingen in de liturgie wordt God lof gebracht en wordt de gemeenschap versterkt en de communicatie tussen de gelovigen bevordert. De gemeenschap kan meezingen in de gezangen die voor samenzang bedoeld zijn, waarbij het koor of de cantor de voortrekker van de zang is.

3. VEELKLEURIGHEID

Liturgische muziek mag veelkleurig zijn. Kerkgangers en koorzangers moeten zich thuis kunnen voelen in de viering. Er kan een veelkleurig repertoire gezongen worden dat beantwoordt aan de "couleur locale" van de eigen kerk. Maar wat er ook gezongen wordt: de muziek en de teksten dienen (zowel literair als theologisch) van goede kwaliteit te zijn en aan te sluiten op het rituele verloop van de liturgie.

4. TRADITIE EN VERNIEUWING

Tussen traditie en vernieuwing is een schat aan goede, mooie muziek te vinden. De "oude" muziek heeft zijn waarde bewezen, en is voor velen een drager van hun geloofsbeleving. Tegelijkertijd is er veel moois in de nieuwere muziek te vinden: gezangen die eveneens aansluiten bij de geloofservaring van kerkgangers en koorzangers en die een eigentijds muzikaal geluid laat horen.

5. BEKWAME MUSICI

Om dit alles te bereiken zijn goed opgeleide, bewaarde musici nodig. Kerkmuziek is een vak: er zijn talrijke opleidingen op verschillende niveaus. Het is te wensen dat het parochiebestuur ook in deze aan de toekomst denkt en de opleiding van dirigenten en organisten wil bevorderen en steunen.

6. DE CANTOR

In de toekomst zal het niet altijd mogelijk zijn een koor op niveau te handhaven. Er zullen vaker vieringen met volkszang zijn. De cantor, die daartoe opgeleid is, kan de volkszang leiden.

7. BEGROTING

Kerkmuziek kost geld. Een kerkmusicus behoort een contract met het daaraan gekoppelde honorarium en een goede rechtspositie te krijgen. Ook componisten en uitgevers behoren te krijgen wat hen toekomt: illegale kopieën zijn diefstal! Gelukkig brengt goed verzorgde kerkmuziek ook geld op. Een kerk met een levendige koor- en muziekpraktijk stimuleert het kerkbezoek en de collecteschaal!

